

Boleslaue, Dux Gloriosissime! (1109*/2019**)

**muzyka: Ola Turkiewicz

*słowa: kronikarz Anonim tzw. Gall

Tekst pieśni pochodzi z „Kroniki polskiej” Galla Anonima. W III tomie tego fundamentalnego dla polskiej historiografii dzieła, kronikarz w kolejnych kilku rozdziałach opisał wojnę polsko-niemiecką 1109 roku. Wywołał ją atak sprzymierzonych wojsk niemiecko-czeskich, pod wodzą króla Henryka V, skierowany na państwo księcia Bolesława III Krzywoustego.

„Kronika Polska” spisana została po łacinie pomiędzy 1113 a 1116 rokiem przez anonimowego autora, umownie zwanego Gallem Anonimem, którego pochodzenie z terenów północnej Francji jest coraz częściej kwestionowane. Współcześnie przypuszcza się, że najstarszy polski kronikarz mógł pochodzić z Wenecji.

Nota historyczna

Bolesław Krzywousty (1102-1138)
gromi Niemców na Dzielu Polu. Popelnia błąd bo dzielił
Polskę pomiędzy 4 synów.

Bolesław Krzywousty na pocztówce z 1938 r.
Matejko, Jan (1838-1893). Źródło: Polona

Zarzewiem wojny polsko-niemiecko-czeskiej w 1109 roku było udzielenie przez Krzywoustego pomocy wojskowej Węgrom, którzy w 1108 roku zaatakowani zostali przez Niemców i Czechów. Wkroczenie polskich oddziałów do Czech wyeliminowało z gry wojska czeskie, zaś Niemcy wycofali się. Po tej porażce niemiecki król Henryk zaprzysiął zemstę polskiemu sąsiadowi. Niecały rok później Henryk V zgromadził nad Erfurtem, ogromną jak na tamte czasy, 10-tysięczną armię i wyruszył na Polskę. Przeczuwający agresję księżę Bolesław Krzywousty, dokonał błyskawicznego rajdu na Pomorze, gdzie w sprowokowanej bitwie pod Nakłem wyeliminował z gry sprzyjających Niemcom Pomorzan. Wkroczywszy na ziemie polskie Niemcy, swojej pierwszej porażki doznali już podczas oblężenia Głogowa. Po nieudanej próbie zdobycia grodu, Niemcy skierowali się na Wrocław, łącząc się po drodze z wojskami

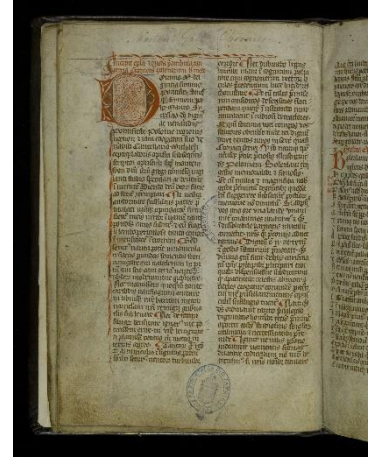
czeskimi, które nadciągnęły z południa. W obliczu ataku połączonych sił czesko-niemieckich Henryka V, Krzywousty mając wywalczone pod Nakłem bezpieczeństwo ze strony Pomorzan, podjął obronę południowo-zachodnich ziem Polski. Wobec przewagi liczebnej wroga realizował strategię walki

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

szarpanej, prowadzonej w lasach Dolnego Śląska, poczynając od Głogowa, aż po Wrocław i Kłodzko. To tam, w gęstwinach leśnych, zarówno w dzień, jak i w nocy, niezmordowani wojowie Krzywoustego bezwzględnie atakowali mniejsze oddziały najeźdźców, wprowadzając strach i śmierć w szeregi wroga.

Jak pisał Gall Anonim, każdy Czech czy Niemiec, oddalając się od swojego oddziału, padał ofiarą Polaków. Budziło to postrach tak wielki, że agresorzy nie zdejmowali zbroi do snu i nie oddalali się od obozu, nawet za potrzebą. Kiedy zdziesiątkowane i zdemoralizowane siły niemiecko-czeskie dotarły pod Wrocław, dopełnił się ich los w bitwie na Psim Polu, którą okupili ogromnymi stratami w ludziach. Gdy skompromitowany porażką Henryk V wycofał się do Niemiec, polski książę triumfował. To w czasie tej wojny, jak pisał Gall Anonim, Niemcy i Czesi, nazywający polskiego księcia Bolesławem Niewidzialnym, śpiewali na jego cześć pieśń zaczynającą się od słów Bolesławie, Bolesławie, Ty przesławny Książę Panie.

Strona tytułowa najstarszego zachowanego, pochodzącego z XV w. odpisu Kroniki Polskiej Galla Anonima, zawartego w tzw. Kodeksie Zamojskich. Dzieło znajduje się w zbiorach Biblioteki Narodowej. Źródło: Polona

Analiza tekstu utworu

Utwór pochodzi z tomu III Kroniki Polskiej Galla Anonima, gdzie następuje po rozdziale dziesiątym zatytułowanym *Terror panicus Allemanorum de capite et cauda lacessorum*.

Wiersz określony został jako kantylena, czyli krótka pieśń epicka. Tego samego terminu kronikarz użył również w odniesieniu do kilku innych wierszy, np. *Pisces salsos et fetentes apparatabant alii*, znanej dziś jako *Pieśń Wojów Krzywoustego*.

Boleslaue, Dux Gloriosissime! jest panegirycznym, o tyle wyjątkowym, że stworzonym przez wojennych przeciwników na cześć swego śmiertelnego wroga, polskiego księcia Bolesława III Krzywoustego. Utwór zbudowany jest z 20 wersetów, z których każdy składa się z 15 sylab. Każde cztery wersety tworzą zwrotkę, a kolejne pary wersetów łączone są rymami.

Opracował: Jacek „Wiejski” Górski